

A בס"ד

Intro

Today we will Be"H learn דף קס"ב of בתרא בבא בתרא.
Some of the topics we will learn about include:

כל המחקין כולן

If a document contains any erasures, we suspect that he edited the document after it was signed.

צריך שיחזור מענינו של שטר

בשיטה אחרונה

The last line of the document should reiterate the primary details of the document, and should not contain any new clauses.

הרחיק את העדים

מן הכתב

If the witnesses left a space between the text of the document and their signatures, and we suspect he might add additional text;

The Gemara discusses

שני שיטין, a space of two lines;

שיטה אחת, a space of one line; and

שיטה ומחצה, a space of one and ½ lines.

מלאהו בקרובים כשר

If there was a space of two or more lines between the text of the document and the signatures, and it was filled it with signatures of invalid witnesses, such as relatives, the document is valid.

A

כל המחקין כולן

צריך שיחזור מענינו של שטר
בשיטה אחרונה

הרחיק את העדים
מן הכתב

מלאהו בקרובים
כשר

1 So let's review...

The Gemara cites several rulings of רבי יוחנן meant to preclude the possibility of forged documents:

1.

כל המחקין כולן
צריך שיכתוב
ודין קיומיהון

If a document contains any erasures, they must be listed and confirmed at the end of the document above the signatures, so that there is no concern that he edited the document after it was signed.

2.

צריך שיחזור מענינו של שטר
בשיטה אחרונה

The last line of the document should reiterate the primary details of the document, and should not contain any new clauses;

לפי שאין למדין משיטה אחרונה

Because we do not use any information contained in the last line.

As the Rashbam explains,

העדים מניחין ריוח
בין השטר לחתימתן
ויכול אדם לזייף
ולחוסף בינתים שיטה אחת

There is a space between the text and the signatures large enough for one line of text, and so we are concerned that someone might insert more information after the document is signed.

Therefore,

תקון רבנן
לחזור מענינו של שטר
בשיטה אחרונה

The חכמים instituted that the last line of the document should not contain any new information. This allays our concerns, and we can now disregard the last line, because

אם לא זייפו
אין אנו מפסידין כלום
ואם זייפו

לא מעלה ולא מוריד

If he did NOT add another line, we can safely disregard the last line, since it does not contain new information. If he DID add another line, it will be disregarded, and we will follow the original text of the document.

The Rashbam adds

בשאינ כתוב בשטר שריד וקיים מיירי

This applies only if the document does not end with the phrase שריד וקיים, 'it is so established'. However, if it does say שריד וקיים, we know that this is the end of the text, and we are not concerned that any additional text was added.

1

Several rulings of רבי יוחנן meant to preclude the possibility of forged documents:

1

כל המחקין כולן
צריך שיכתוב
ודין קיומיהון

If a document contains any erasures, they must be listed and confirmed at the end of the document above the signatures, so that there is no concern that he edited the document after it was signed.

2

צריך שיחזור מענינו של שטר
בשיטה אחרונה

The last line of the document should reiterate the primary details of the document, and should not contain any new clauses;

לפי שאין למדין משיטה אחרונה

Because we do not use any information contained in the last line.

As the Rashbam explains,

העדים מניחין ריוח בין השטר לחתימתן
ויכול אדם לזייף
ולחוסף בינתים שיטה אחת

There is a space between the text and the signatures large enough for one line of text, so we are concerned that someone might insert more information after the document is signed.

Therefore,

תקון רבנן לחזור מענינו של שטר
בשיטה אחרונה

The חכמים instituted that the last line of the document should not contain any new information. This allays our concerns, and we can now disregard the last line, because

ואם זייפו

אם לא זייפו

אין אנו מפסידין כלום
לא מעלה ולא מוריד
If he DID add another line, it will be disregarded, and we will follow the original text of the document.

אם לא זייפו
אין אנו מפסידין כלום
If he did NOT add another line, we can safely disregard the last line, since it does not contain new information.

The Rashbam adds

בשאינ כתוב בשטר שריד וקיים מיירי

This applies only if the document does not end with the phrase שריד וקיים, 'it is so established'.

However, if it does say שריד וקיים, we know that this is the end of the text, and we are not concerned that additional text was added.

2 The Gemara cites a ברייתא in support of this principle:

הרחיק את העדים
מן הכתב

If the witnesses left a space between the text of the document and their signatures, it depends:

שני שיטין
פסול

שיטה אחת
כשר

A space of two lines invalidates the document, but a space of one line does not.

Now, two lines is פסול, because
דלמא מזוייף וכתב

Perhaps he added another clause.

Nevertheless, one line is כשר, and we are not concerned that he added another clause, because

אין למדין משיטה אחרונה

We do not use any information in the last line to affect the rest of the document.

The Gemara inquires

שיטה ומחצה מאי

Is the document valid with a space of 1 ½ lines between the text of the document and the signatures?

As Tosfos explains,

היכא דסיים השטר בסוף השיטה

והניחו שיטה שלימה

וחתמו באמצע שיטה

The Gemara discusses a case where the text ends at the end of a line. They left one line blank, and then signed in middle of the next line. Therefore, the Gemara inquires:

Perhaps,

פסול

לפי שיזיף בשיטה שלימה

ובחציה יכתוב חזרת השטר

Perhaps it is not valid, because he will insert one forged line, and then reiterate the document in the next half line?

OR

כשר

שגם מן השיטה שלימה אין למדין

שהיא אחרונה מן השטר

Perhaps it is valid, because we will disregard the last complete line in the document?

2

ברייתא

הרחיק את העדים מן הכתב

If the witnesses left a space between the text of the document and their signatures, it depends:

**שיטה אחת
כשר**

We are not concerned that he added another clause, because

אין למדין

משיטה אחרונה

We do not use any information in the last line to affect the rest of the document.

**שני שיטין
פסול**

Because

דלמא מזוייף וכתב

Perhaps he added another clause.

שיטה ומחצה מאי

Is the document valid with a space of 1 ½ lines between the text of the document and the signatures?

As Tosfos explains,

היכא דסיים השטר בסוף השיטה

והניחו שיטה שלימה

וחתמו באמצע שיטה

Where the text ends at the end of a line.

They left one line blank, and then signed it in middle of the next line.

Therefore, the Gemara inquires:

כשר

שגם מן השיטה שלימה אין למדין שהיא אחרונה מן השטר

Perhaps it is valid, because we will disregard the last complete line in the document?

פסול

לפי שיזיף בשיטה שלימה ובחציה יכתוב חזרת השטר

Perhaps it is not valid, because he will insert one forged line, and then reiterate the document in the next half line?

3 The Gemara analyzes the previous ברייתא:
 The ברייתא rules
 שני שיטין
 פסול
 A space of two lines is invalid; implying
 שיטה ומחצה כשר
 A space of 1 ½ lines is valid.
 However, the ברייתא also rules
 שיטה אחת
 כשר
 A space of one line is valid; implying
 שיטה ומחצה פסול
 A space of one and ½ lines is not valid?

Therefore, the Gemara concludes
 מהא ליכא למשמע מינה
 We cannot infer this Halachah from this ברייתא, as the
 Rashbam explains
 חדא דוקא
 או סיפא או רישא
 ותנא הא אטו הא
 Either the first or the second clause is specific, and the
 other phrase was written imprecisely, to mimic the style of
 the other phrase.

3

The Gemara analyzes the previous ברייתא:

<p><i>The ברייתא also rules</i></p> <p>שיטה אחת כשר</p> <p><i>A space of one line is valid;</i></p> <p><i>implying</i></p> <p>שיטה ומחצה פסול</p> <p><i>A space of 1-½ lines is not valid?</i></p>	<p><i>The ברייתא rules</i></p> <p>שני שיטין פסול</p> <p><i>A space of two lines is invalid;</i></p> <p><i>implying</i></p> <p>שיטה ומחצה כשר</p> <p><i>A space of 1-½ lines is valid.</i></p>
--	---

The Gemara concludes

מהא ליכא למשמע מינה

We cannot infer this Halachah from this ברייתא,

as the Rashbam explains

**חדא דוקא
או סיפא או רישא
ותנא הא אטו הא**

*Either the first or the second clause is specific,
and the other phrase was written imprecisely,
to mimic the style of the other phrase.*

4 Therefore, the Gemara cites another ברייתא that discusses this Halachah explicitly:

הרחיק את העדים
שני שיטין מן הכתב
פסול

פחות מכאן כשר

A space of two lines invalidates the document, but anything less than this, including a space of 1 ½ lines, is valid.

The ברייתא continues

היו ארבעה וחמשה עדים
חתומין על השטר
ונמצא אחד מהן קרוב או פסול

If a document contains four or five signatures, and one of the witnesses is discovered to be a relative or an otherwise disqualified witness;

תקיים עדות בשאר

We can validate the document by confirming the other signatures.

Now, as the Rashbam explains,

סוף הברייתא
ודאי מעין תחלתה מיירי
במילוי שני שיטין
הפוסלים את השטר

The end of the ברייתא certainly discusses the same case as the beginning of the ברייתא, regarding filling a space left between the text and the signatures.

This supports a ruling from הזקיק:

מלאהו בקרובים כשר

If there was a space of two or more lines between the text of the document and the signatures, and he filled it with signatures of invalid witnesses, such as relatives, the document is valid, as long as there are enough valid witnesses.

הזקיק demonstrates the plausibility of his ruling:

שהרי אויר סוכה פוסל בשלשה
סכך פסול פוסל בארבעה

Three טפחים of empty airspace invalidates a Sukkah, yet one can fill it in with up to four טפחים of invalid טפחים, and the Sukkah is valid. Here we see that invalid materials are less disqualifying than blank space.

4 Therefore, the Gemara cites another ברייתא that discusses this Halachah explicitly:

הרחיק את העדים
שני שיטין מן הכתב
פסול

פחות מכאן כשר

A space of two lines invalidates the document, but anything less than this, including a space of 1 ½ lines, is valid.

The ברייתא continues

היו ארבעה וחמשה עדים
חתומין על השטר
ונמצא אחד מהן קרוב או פסול

If a document contains four or five signatures, and one of the witnesses is discovered to be a relative or an otherwise disqualified witness;

תקיים עדות בשאר

We can validate the document by confirming the other signatures.

Now, as the Rashbam explains,

סוף הברייתא

ודאי מעין תחלתה מיירי
במילוי שני שיטין
הפוסלים את השטר

The end of the ברייתא certainly discusses the same case as the beginning of the ברייתא, regarding filling a space left between the text and the signatures.

This supports a ruling from הזקיק:

מלאהו בקרובים כשר

If there was a space of two or more lines between the text of the document and the signatures, and he filled it with signatures of invalid witnesses, such as relatives,

the document is valid, as long as there are enough valid witnesses.

הזקיק demonstrates the plausibility of his ruling:

שהרי אויר סוכה פוסל בשלשה
סכך פסול פוסל בארבעה

Three טפחים of empty airspace invalidates a Sukkah, yet one can fill it in with up to four טפחים of invalid טפחים, and the Sukkah is valid.

Here we see that invalid materials are less disqualifying than blank space.